

2.5. Закони та закономірності навчання

Література:

1. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навчальний посібник. – Дрогобич: Коло, 2003.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. [гіперпосилання\ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ Вітвицька.doc](#)
3. Волкова Н. П. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Академія, 2003. [гіперпосилання\Волкова Проф пед комунікація.doc](#)
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. [гіперпосилання\Гончаренко. Педагогічний словник.pdf](#)
5. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навчальний посібник. – К.: Вища шк., 2005.
6. Чайка В. М. Основи дидактики: Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2002.

- Навчання
 - співпраця суб'єктів
 - спілкування
 - цілеспрямована діяльність

Отже, навчання як педагогічний процес, як об'єктивний за своєю суттю, є частиною об'єктивного процесу розвитку суспільства, конкретно-економічного контексту. Як суб'єктивний за своїми активними виявами, він виявляється в можливостях реалізації. Саме ці об'єктивні засади, способи зв'язку об'єктивного й суб'єктивного, відображають дидактичні закони. Їхній цілеспрямований, свідомий, суб'єктивний вияв у діяльності педагога й тих, хто навчається, більш очевидно відображено в педагогічних *ідеях*, зв'язку минулого, сьогодення і майбутнього. Це також виявляється у принципах.

- **Законом у дидактиці можна вважати внутрішній істотний зв'язок явищ навчання, який зумовлює їхній необхідний вияв і розвиток (І.Я. Лернер)**
- **Закон взаємо-зв'язку і взаємо-зумовленості ін-дивідуаль-ної, групової й колектив-ної навчальної діяльності.**
- **Закон взаємо-зв'язку та єдності теорії і практики в навчанні**
- **Закон зумовленості резуль-татів навчання особливо-стями діяльнос-ті й спілкува-ння студен-тів**
- **Закон розви-ва-льного і виховного впливу навчання**
- **Закон соціальної зумовлено-сті цілей, змісту й методів навчання**
- **Закон цілісності та єдності педагогіч-ного процесу**

Закон соціальної зумовленості цілей, змісту й методів навчання. Він розкриває визначальний вплив суспільства через соціальне замовлення освіти на зміст, мету, масштаби, засоби, методи організації навчального процесу.

- **Закон розвивального і виховного впливу навчання.** І зміст, і стиль спілкування, і характер завдань – усі компоненти навчання неодмінно впливають на формування орієнтації, особистісних якостей, духовного світу, здібностей, рис характеру студентів.

- **Закон зумовленості результатів навчання особливостями діяльності й спілкування студентів.** Цей закон розкриває вплив процесів, які формують особистість, зокрема пізнавальних, ступінь самостійності й продуктивності діяльності студентів, на результати навчання.

Закон цілісності та єдності педагогічного процесу. Відображає зв'язки частин (наприклад, факту, закону) і цілого (теорії, загальної наукової картини світу тощо), взаємозв'язок раціонального й емоційного, репродуктивного і продуктивного, зумовлює необхідність гармонійної інтеграції предметів, змістового, мотиваційного й операційного компонентів (діяльності), оволодіння знаннями і розвитком.

- **Закон взаємозв'язку та єдності теорії і практики в навчанні.** Означає, що будь-яке наукове знання, пряме або опосередковане, спрямоване на застосування на практиці (та й базується, зрештою, на ній). Звідси – необхідність спиратися на суспільну практику й життєвий досвід студентів, конкретизувати й застосовувати наукові положення на практиці, наскільки дає змогу специфіка матеріалу, підготовленість студентів та умови навчання.

- **Закон взаємозв'язку і взаємозумовленості індивідуальної, групової й колективної навчальної діяльності.** Ці види організації діяльності можуть бути розділені в часі або поєднуватися, взаємопроникати. Певному видові діяльності на певному етапі можна віддати перевагу, але вони мають не заперечувати, а доповнювати один одного.

Об'єктивні закономірності
процесу навчання:

виховний і
розвивальний
характер
навчання

ефективність
реалізації
закономірності
виховного і
розвивального
характеру
навчання

зумовленість
навчання
суспільними
потребами

- **виховний і розвивальний характер навчання.** У процесі навчання студенти засвоюють знання, на цій основі у них формуються науковий світогляд, моральні, трудові, естетичні та фізичні якості, відповідне ставлення до процесу навчання. Водночас відбувається процес розвитку особистості, її пізнавальних сил — мислення, пам'яті, уваги, уяви, мовлення та ін.

- **ефективність реалізації закономірності виховного і розвивального характеру навчання** зростає за умови, що педагог знає і враховує у процесі навчання переконання студентів, їхнє ставлення до знань, глибину усвідомленості, світоглядні ідеї та риси характеру, які формуються в результаті навчання.

зумовленість навчання суспільними потребами. Кожен етап розвитку людської цивілізації потребує певного рівня вихованості й освіченості членів суспільства, чого досягають завдяки навчанню. Становлення і розвиток Української держави потребують високоосвічених, усебічно розвинутих громадян, національно свідомих, із почуттям причетності до державотворення.

ефективність навчального процесу
залежить від умов, у яких він відбувається, навчально-матеріальної бази (навчальні кабінети, майстерні, їх оснащення технічними засобами навчання, приладами, інструментами, комп'ютерною технікою, дидактичними матеріалами тощо)

Об'єктивні закономірності
процесу навчання:

ефективність
навчального
процесу

процес навчання
залежить від
реальних навчальних
можливостей
студентів

ефективність
процесу навчання
залежить від рівня
активності
студента

процес навчання залежить від реальних навчальних можливостей студентів. Його зміст і методи вибирають передусім з огляду на реальні навчальні можливості студентів, зумовлені рівнем розвитку інтелектуальної, емоційної та вольової сфер, знань і вмінь, навичок до навчання, ставленням до навчання, фізичним станом і працездатністю.

ефективність процесу навчання залежить від рівня активності студента. Суть цієї закономірності полягає в тому, що результати навчання студента залежать від характеру навчально-пізнавальної діяльності й рівня розвитку його мотиваційної сфери.

Загальними закономірностями процесу навчання є:

закономір

ності

мети

мірності

подів

стимулювання

навчання

закономірності

навчання

закономірності

управління процесом

закономірності

якості навчання

- закономірності мети навчання, які залежать від рівня й темпу розвитку суспільства, його можливостей і потреб, від того, наскільки розвинута педагогічна теорія і практика;

- закономірності змісту навчання, що впливають із загальної мети й цілей навчання, темпів соціального та науково-технічного прогресу, вікових та індивідуальних можливостей студента, матеріально-технічної бази навчальних закладів;

закономірності управління процесом навчанням визначаються інтенсивністю й зв'язками у системі навчання, обґрунтованістю корекційних впливів;

закономірності методів навчання залежать від знань і навичок педагогів у застосуванні методів, мети і змісту навчання, віку й можливостей студентів, організації навчального процесу;

закономірності стимулювання навчання
залежать від внутрішніх і зовнішніх
стимулів (мотивів) навчання;

закономірності якості навчання пов'язані з попередньо досягнутими результатами, характером і обсягом навчального матеріалу, організаційно-педагогічною взаємодією між педагогом та студентами.

І. П. Підласий звернув увагу
на поділ конкретних
закономірностей навчання на

дидактичні

гносеологічні

психологічні

соціологічні

організаційні

Дидактичні
закономірнос
ті

ти

засвоєння обсягу знань
навчального матеріалу

• навички

Гносео
логічні
законо
мірнос
ті

зумового розвитку на здобування навчальної
дії

вність творчого мислення

ність навчання

вність навчання

- Психоло-
- гічні закономірності

- індивідуальні психічні властивості
- процеси, які впливають на продуктивність навчання
- процеси, які впливають на продуктивність навчання

•**Соціологічні закономірності**

- Розвиток учасників навчального процесу
- Престиж педагога
- Престиж студента
- Рейтинг педагога

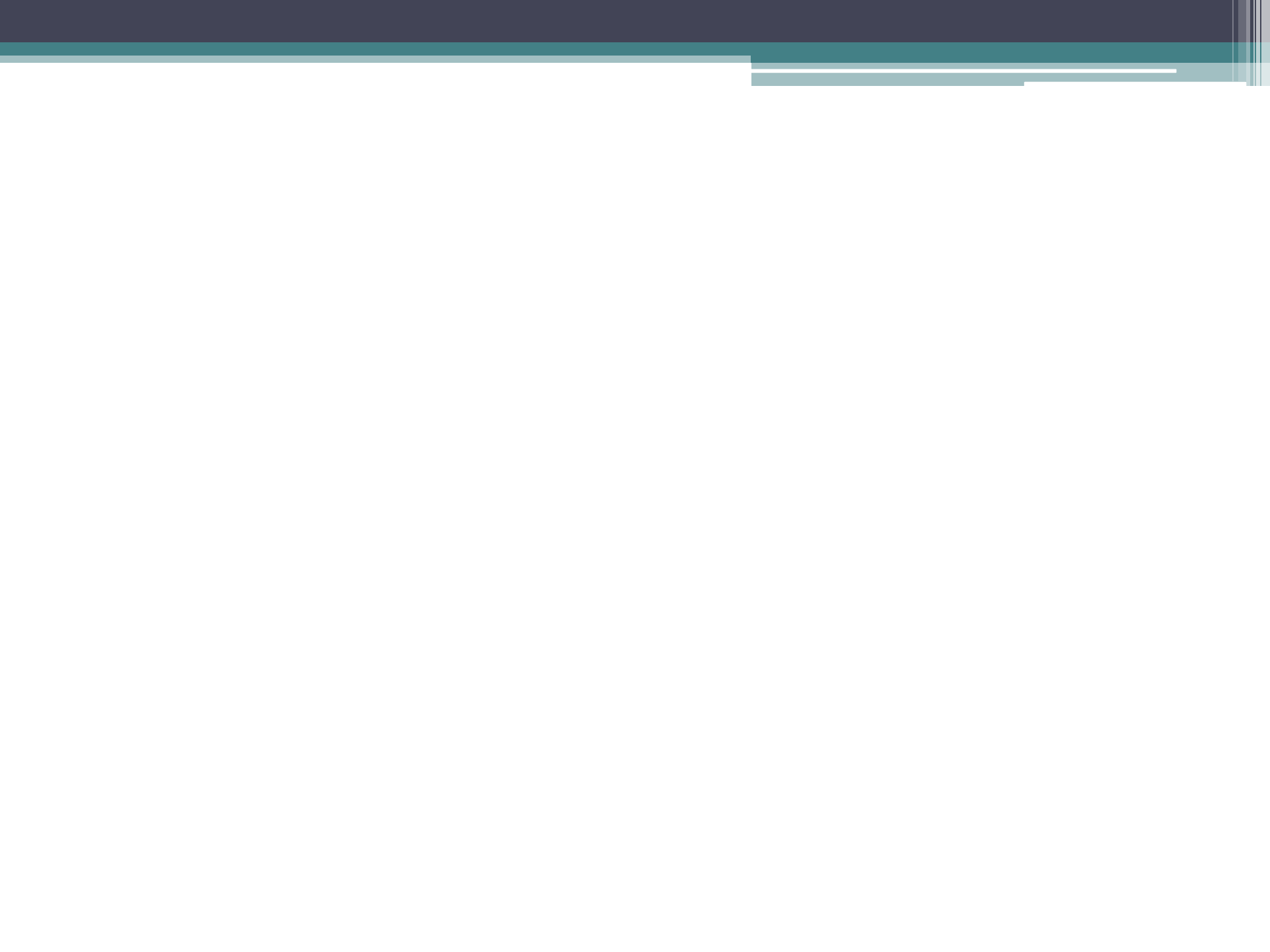
• Організаційні закономірності

- розумова працездатність

- результати навчання

- продуктивність навчання

- ефективність навчання

Для зовнішніх закономірностей характерні:

- соціальна зумовленість мети, змісту і методів навчання;
- виховний і розвивальний характер навчального процесу;
- вербально-діяльнісний характер навчання;
- залежність результатів навчання від особливостей взаємодії студента з навколишнім середовищем.

- залежність розвитку навчання від пізнавальних і практичних завдань, рівня сформованості знань, навичок і вмінь;
- взаємодію педагога та студента;
- активність студента та її вплив на результативність навчання;
- структура й послідовність навчальних завдань

Закони й закономірності є базою виникнення й розвитку педагогічних ідей, спрямованих на вдосконалення освіти

Закони, закономірності й провідні педагогічні ідеї реалізуються у практиці, регулюють її через систему принципів навчання

Презентацію підготувала:

**Ад'юнкт 1-го курсу НАВС
майор міліції
Максимів Ірина Ігорівна
2014 рік**